

بررسی پژوهشی دوزبانگی در آموزش و یادگیری

علی سلیمانی¹

۱- دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، پردیس شهید بهشتی زنجان

(ali.education.cfu@gmail.com)

چکیده

امروزه دوزبانگی امری است که اکثر کشورهای جهان حتی بخش کوچکی از جمعیت آن به دو یا چند زبان و همچنین لهجه ها و گویش های تکلم می کنند. در کشورهای دو زبانه، مردم سوای زبان مادری، موظفند که از طریق آموزش در فضاهای آموزشی زبان رسمی را فرا بگیرند که این موضوع بر یادگیری و هوش افراد آن جامعه تاثیر بسزایی دارد. فراگیری زبان یک پدیده کاملاً طبیعی است و پیدایش آن در زندگی انسان ها بسیار ساده به نظر می رسد با وجود پیچیدگی بسیار آن را می پذیریم و از این نوع پیچیدگی تعجبی نمی کنیم. در این مقاله کوشش شده تا تاثیر دوزبانگی بر هوش و یادگیری و نقش والدین در دو زبانگی، اثرات دوزبانگی و... مورد بررسی قرار گرفته است. روش این پژوهش توصیفی-تحلیلی با مطالعه مقالات داخلی و خارجی می باشد.

واژگان کلیدی: دوزبانگی، هوش، آموزش، والدین، کودکان

مقدمه

طبق تعریف فرهنگ لغات آکسفورد اصطلاح دو زبانه به فردی اطلاق می شود که قادر است کلام خود را به دو زبان مطرح کند و یا فردی که دو زبان را می داند و از آن دو استفاده می کند (Mckian ۲۰۰۵) عموماً دوزبانه در اصطلاح به افراد یا گروه اطلاق می شود که توانش زبانی ها، در آن دو زبان به ویژه در بعد کلامی، در حد کاربران بومیان دو زبان باشد. به هر حال طبق نظر باتلر و هاگوتا دوزبانگی رفتار پیچیده روانشناختی و زبانی اجتماعی- فرهنگی است که ابعاد گوناگونی دارد (Hakuta and ۲۰۰۶) در مورد تعریف دوزبانگی در بین پژوهشگران اتفاق نظر کاملی وجود ندارد. هاگن افراد دو زبانه را افرادی می داند که قدرت بیان کامل داشته باشند و بتوانند مفاهیم را به زبان دیگر بیان کنند. بر اساس این تعریف زبان آموزان مبتدی نیز دو زبانه شمرده می شوند (Hague ۱۹۵۳) دوزبانگی یا چند زبانگی به معنی دانستن و به کار بستن دو یا چند زبان متفاوت است و به طوری که فرد بتواند از هر یک از دو زبان بسته به موقعیت و برای رفع نیازهای ارتباطی خود استفاده کند (نیلی پور، ۱۳۷۱) واژه دوزبانگی یا چند زبانگی درباره افراد و یا جوامعی به کار می رود که بیش از یک زبان را در امر ارتباط به کار می گیرند. اکثر مردم تصور می کنند که در شرایط عادی جامعه باید یک زبانه باشد در حالی که اکثر جوامع و افراد چند زبان اند. جوامع یک زبانه نادر و انگشت شمارند حتی اگر کشوری یک زبان رسمی هم داشته باشد اقوام ساکن آن به زبان های مختلفی تکلم می کنند و هر قوم زبان خاص خود را به کار می گیرد (کمالی، ۱۳۹۴) دوزبانگی یکی از مسائل پیچیده ای است که در نظام تعلیم و تربیت خیلی از کشورهای جهان از جمله کشور ما وجود دارد. ایران سرزمین مادری ۹۹ گروه قومی با زبان های گوناگون فارسی، ترکمنی، عربی، کردی، ترکی، و... است و ابزار رسمی آموزش زبان فارسی است اغلب همین ابزار آموزش زمینه ساز مشکل دوزبانگی زبان خانه و مدرسه است. آموزش و پرورش فرآیندی ارتباطی و پایه این ارتباط زبان است همچنین زبان تنها وسیله موثر در فرایند انتقال میراث فرهنگی و تمدن بشری به نسل های بعدی است. کودک در محیط خانوادگی- اجتماعی زبان خاص خود را با بعد جامعه شناختی متنوع و غنای واژگانی و دستوری مرتبط با ویژگی های فرهنگی و اجتماعی محیط رشد خود فرا می گیرد. زبان متفاوت مدرسه از خانواده و محیط پیرامونی دانش آموزان به لحاظ شکل و محتوا می تواند زندگی آنان را تحت الشعاع قرار دهد. در بیان مسئله باید گفت که دوزبانگی به شیوه های مستقیم در سرنوشت تحصیلی و شغلی و از این طریق در پایگاه اجتماعی افراد تاثیر می گذارد. زبان که تجارب نسل های آدمی، یا به مفهوم کلی تر، بشر را در بر می گیرد از همان نخستین ماه های زندگی کودک در رشد و تکامل کودک دخالت دارد (هنری ماسن ۱۳۷۰، به نقل از واحدی ۱۳۷۶) دوزبانگی